

ARADI KÖZLÖNY

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:	Vidéken postai széküld:
Egész évre . . . 12 ft	Egész évre . . . 14 ft
Fél évre . . . 6 "	Fél évre . . . 7 "
Negyed évre . . . 3 "	Negyed évre . . . 3.50
Egy hónapra . . . 1 "	Egy hónapra . . . 1.20

Kiadóhivatal:

Az „Aradi Nyomdatársaság”, fönt 51. sz. a., hová hirdetések, elmozdítási pénzek és kiadás körüli panaszok küldendők.

Hirdetések díja:

Hat h. petít sor egyezer . . . 6 k; Bélyegdíj külön . . . 30 kr
Minden következőnél . . . 1; Nyiltér sora . . . 15

Szerkesztőség:

Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők. Bérmentetlen leveleket csak ismert köztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

A magyar kormány és a román mozgalom.

Arad, július 4.

A „Nemzet” vasárnapi számának élen rendkívül fontos nyilatkozatot hoz, melyben a magyar kormány álláspontját a román izgatásokkal szemben kétséget kizáró határozottsággal körvonalozza.

A magyar közvélemény ezen nyilatkozatok után teljesen megnyugodhatik, s remélhető is, hogy az izgalom le fog csillapulni, s az annyira szükséges higgadt magatartás nem fog céljukat tévesztett tüntetések által megzavartatni.

A „Nemzet” nagyfontosságú cikke kilátásba helyezi a kormánynak a hazáráról bécsi tüntetők ellen a jól kiérdemelt megtorlást; ez mindenesetre üdvös lesz. De még sokkal megnyugtatóbb azon kijelentése a „Nemzet”-nek, hogy a kormány semmiféle román kérdést nem ismer el s transakciót, alkudozást hazánk alkotmánya s a fennálló törvények rovására nem szándékozik kezdeni, akár a románokkal, akár más nemzetiiségekkel. Ezen kijelentést annyival nagyobb örömmel fogadja a magyar közvélemény, mert a „nemzeti” ellenzék egyik kiváló organuma példátlanul bosszantó kotnyelességgel s aktualitás hajhászattal román kérdéssről kezd beszélni, mely a mérsékelt románokkal békésen megoldható; interviewoltatta a gör.-kel. főpapokat s román vezérpolitikusokat, szóval mint a legborzasztóbb enfant terrible kétségbe ejtette mindazokat, kik a hazafias és befolyásos magyar sajtótól egyebet várnak, mint azt, hogy a bukaresti irredenta kezére játszszen és teljesen indokolatlan s muszka pénzen inaugurált izgatások alkalmából román kérdést levezését konstatalja.

A „Nemzet” cikke a következőleg hangzik:

„A román izgatások, itthon és a külföldön, tovább tartanak és fokoztatnak. A román tulzók szeretnék megboszulni magukat a kudarcért, amely alkotmányellenes lépésük folytán, memorandumokkal Bécsben érte őket és ezért szemén szedett valótlanságokkal és tulzásokkal, Romániában és idehaza, gyűlésekben és lapokban, gunyolnak, piszkolnak, vádolnak bennünket, csak azért, mert Bécsben célt nem értek. Van ugyan köztük már oly vakmerő is, ki egyenesen az uralkodó felszentelt személye ellen támad, de ezt könnyen el fogja érni a büntető igazságszolgáltatás, méltán boszuló keze. A Bukarestben gyűlésező ifju és öreg, tanuló és tanító exaltadókat, utcái tüntetést rendezőket, Oroszország segítségéhez folyamodókat, vagy idehaza a sajtószabadsággal abból a célból rutul visszaélőket, hogy minket gyalázzanak, már lassabban, nehezebben és talán arányta-

lanul kisebb mértékben fogja utólni a megérdemelt büntetés. Ez, nem csodálkozunk, izgatólag hat a magyar közvéleményre és a magyar társadalomra. Azt hisszük azonban, hogy jogunk és erőnk tudatában, nem szükséges nagyon idegeseknek lennünk, önértetes megvetés inkább helyén van részünkről, még akkor is, amikor a szándékos bosszantás és tüntető kihívás nagyon bántólag hat hazafiságunkra és türelmünkre.

Azt hisszük ugyanis, hogy sem a belöldi, sem a külföldi izgatást tétlenül és megtorlás nélkül néznünk és hagynunk nem kell; azonban minden téren az illetékes tényezők eljárásában, tapintatában megbizhatunk, ezeket sarkaljuk törvényes és illetékes kötelességük teljesítésére: de nekünk éppen mert igazunk van és éppen azért, mert szemmel látható a szándékos provokálás abból a célból, hogy minket erőszakra ingereljenek, csak azért, hogy alaptalan és hazug panaszaihoz alapot szerezzenek, óvatosan tartózkodnunk kell olyan nyilatkozatoktól és lépésektől, melyeken az igazságtalanság vagy éppen erőszak legkisebb nyoma is lenne.

Nincs szükségünk arra, hogy ha személyesen porovokálva és személyesen sértve nem vagyunk, hogy személyes elégtételt egyenként szerezzünk, vagy éppen bosszantás és kihívás céljából, a román tulzokkal utcán vagy közhelyeken jeleneteket csináljunk. Ehelyett követeljük meg, hogy mindenik forum és illetékes tényező, a maga hatáskörében tegye meg kötelességét. Szabadságot biztosító törvényeink és békés nemzetközi viszonyaink bizonyosan nagy tért engednek mindenütt az ellenünk való izgatásra, de egyuttal még mindig tartalmazzanak és nyújtanak védelmünkre és megboszulásunkra elég eszközt, úgy, hogy az egyéni elhatározás és fellépés, a véleménynyilvánítás és társadalmi illeteljes korlátai között maradhat.

Igen akarjuk, hogy ügyvédek, kamarák, kaszinók, egyletek és a magyarsajtó, a maguk hatáskörében, a jogosság mértékével szerezzenek elégtételt, megsértett és folytonosan ingerelt nemzeti érzelmünknek.

Hanem egyszersmind kérjük lelkes honfitársainkat, hogy ezeken a korlátokon túl ne menjenek; bízzák a többi állami ügyészre, a kormányra és a törvényhozásra, figyelmeztetve, buzdítva, de nem ingerelve azokat, hogy saját hatáskörükben mindent megtegyenek arra, hogy az alkotmány elleni izgatás, a nemzet sértegetése idehaza megtorolva és a külföldön az illetékes tényezők fellépése folytán megelőzve vagy megbüntetve legyenek.

A magyar közvélemény meg

lehet arról győződve, hogy e tekintetben a magyar kormány megteszi kötelességét. Egyetlen lap kivételével, mely megindulása óta csakis a kormány szándokainak vádolásával foglalkozik, nem teszi fel és nem teszi fel senki Szapáry Gyula grófról s kabinetjéről, hogy a megfelelő módon idehaza és Romániában a szükséges lépéseket meg ne tegye. Moccsáry levele után nem akadhat magyar ember, ki higgye, hogy a magyar kormány a románokkal, a törvények és alkotmány tekintetében, bármely kompromisszumra lépett volna, erre hajlandóság csak Lónyay korában volt; azok által támogatva, kik most a legkérdősebb s oviniszták. A magyar kormánynak, a memorandum visszautasításában meg van a maga része. Tudja mindenki, hogy a magyar állam érdekeiből, becsületéből, alkotmányából senki kedvéért és semmi érdekből, semmit nem enged vagy le nem aluszik a kormány. Nem szükséges, hogy a szándékos ingerlések által sodrunkból kihozassuk magunkat. Teljesíteni fogják, és ezt követelni mindenkinek joga van, az összes illetékes közegek kötelességüket s így a közvélemény erejét, jogunk hatalmát és felsőbbségünk méltóságát nem kell rontanunk kicsinyes felénkséggel vagy ingerkedéssel!

Belföld.

A ház napirendje.

A valuta-törvényjavaslatokra vonatkozó jelentését a képviselőház pénzügyi bizottsága, mint halljuk, szerdán terjeszti a ház elé. A ház elnöksége részéről javaslatba fog hozatni, hogy az előterjesztések tárgyalása a pénteki, esetleg szombati ülés napirendjére tűzessék s a javaslat előreláthatólag az ellenzéki pártok részéről sem fog ellenmondással találkozni. A törvényjavaslatok tárgyalása a képviselőházban minden valószínűség szerint nem fog három-négy ülésnél többet igénybe venni.

Az arad-csanádi öntöző-csatorna közgyűlése.

— Saját kiküldött tudósítónk jelentése. —

Arad, július 3.

Rendkívül fontos és eredményekben megszokhatásu közgazdasági enunociációk színhelye volt ma itt délelőtt, a máskor Terpsichore tiszteletére berendezett parkettes nagy kaszinói terem. Egy jelentős és mondhatjuk nagy lépést tett előre az öntöző-csatorna ügye, mely most már, miután alapszabályilag megerősítve és a vizikönyvbe bejegyezve van, továbbá miután a választmány a munkálatok foganatosítására felhatalmazást nyer, valószínűsége stádiumába lépett s mindezen kilátások oly lelkes hangulatot eredményeztek, az

egész vonalon a komoly és érett megfontolás annyi jelével találkozunk: hogy a siker felől aggályaink éppenséggel nem lehetnek.

Momentuózan véve figyelembe a mai napot, Aradot illetőleg tán legfontosabb, hogy Bethlen András gróf, földművelésügyi miniszter a legnagyobb készséggel jelenti ki egy leiratában, hogy a VI. kulturménökséget, a mennyiben azt a szükség igényli, Aradra fogja helyezni, mely egy közhivatallal és ennek előnyeivel való gyarapodásainkat jelenti s közgazdasági tekintetben éppen nem kicsinylendő.

A társulati közgyűlés.

Tíz órakor robogott be Aradról a mezőhegyesi állomásra a különvonat, mely az érdekelttség zömét Arad és vidékéről kihozta; rövid kis szieszta után a mezőhegyesi vendéglő emeleti termében gyűlt össze a társaság, hogy közgyűlést megtartsa. E gyűlésen Zselénszky Róbert gróf elnöklése alatt jelen voltak:

Vásárhelyi Béla alelnök, Marschall Lajos dr. titkár, Thomka Emil miniszteri biztos, kultúr-főmérnök, Bohus László, Boros Beni, Takácsy Sándor, Salacz Gyula, Vásárhelyi László, Weidenfeld Lajos, Kriván Dénes és László, Purgly János és Lajos, Ortutay Béla, Nágel Henrik, Füzeséry Kálmán, Brengarten Herik, Becker János, Blaskovits Aladár, Gluck Gyula, Vancsó Gyula, Hiedegh Kálmán, Papp Elemér kulturmérnök és még számos érdeklődő.

Zselénszky gróf elnök üdvözlővén a társulati tagokat, az ülést megnyitja, az üzletszabályzat szerint jelenti, hogy 12,132 hold jegyzői jelen lévén, a közgyűlés határozatképes. Mielőtt a közgyűlés napirendjének tárgyalása megkezdetnék, jelenti továbbá, hogy újabb Cs.-Palota részéről kilátásba helyezett újabb 1500 hold, Nagylak részéről 500, Lonovits József birtokos részéről 150 hold, Arad városa részéről újabb 800 hold, a püspöki uradalom részéről most már 1000 hold (eddig csak 750 jelentetett), Bohus László Muszka-Galsa részéről 500 holdat kilátásba helyez, ezek után a napirend első pontjának tárgyalására felhívja a közgyűlést, előbb azonban a jegyzőkönyv vezetésével Marschall Lajos drt, hitelesítésével Salacz Gyula és Boros Beni urakat bizza meg.

Mindenekelőtt felolvastatják a miniszteri leirat, mely szerint a társulat alapszabályai a 13. és 14. §§-ok csekélyebb módosítása mellett jóváhagyatnak.

E miniszteri leirat kapcsán a társulathoz hozatik, hogy a társulathoz miniszteri biztosul Thomka Emil neveztetett ki. (Eljenzés.) Ugyancsak Aradmegye alispáni hivatala részéről felhívás érkezett, hogy a vizikönyvbe való bejegyzés a társulat részéről történjék meg.

Vásárhelyi Béla ajánlja, hogy a miniszteri leirat e része tudomásul vétessék. A hatósági levelezések átvételére Vásárhelyi László és Boros Beni választmányi tagok megbízatást nyernek.

A közgyűlés kimondta, hogy a most már miniszterileg jóváhagyott alapszabályokat ki fogják nyomtatni.

Boros Beni társulati tag már ennek a közgyűlésnek bejelenti, hogy egy indítványt fog a legközelebbi közgyűlés elé terjesztetni, melynek összehívása a dolog sürgősségénél fogva igazolt, mely azt célozza, hogy amennyiben az érdekelttség, mint már is látszik, olyan területeket vont a csatornázás céljaira, melyek az alapszabályok megalkotása alkalmával nem voltak kilátásba helyezve, és a melyek megnyerése a társulatra előnyösnek látszik nemcsak, hanem az újabb belépő érdekeltiséget sem akarná a cselekvés teréről lezorítani: célja egy indítványnak megtevése, mely azt javasolná, hogy a választmány 20 tagból 25 tagra egészítettessék ki. (Helyeslés.)

Vásárhelyi Béla elfogadhatónak tartja az indítványt már csak azért is, mert szeptember hó végére amúgy is egy rendkívüli közgyűlésnek összehívása feltétlenül szükségesnek mutatkozik, mert végre is szerinte meg kell mondanunk, hogy az aláírásokat mikor zárjuk le és már e tekintetben azt

javasolja, hogy mondassék ki és megfelelő formában újságokban publikáltassék, hogy az aláírások szeptember hó végén lezártnak s aki a társaság jótéteményeit mint tag élvezni akarja, az hozzájárulását a mondott határidőn belül adja az elnökség tudomására.

Vancsó Gyula szerint ez a határozat kimondása kissé elcsúszott, mert, mint a közgyűlésből tudja, az egyes községeknek kilátásba helyezett ajánlatai felsőbb jóváhagyást is igényelnek, melyet, nem lehetetlen, a mondott határidőn belül nem nyerhetnek meg.

Thomka Emil a diskusszióhoz kénytelen azt a műszaki észrevételt tenni, hogy a további és későbbi jelentések az általános és részletes helyszínelést legkevésbé sem altérálják.

Bohus László osztja Vásárhelyi nézetét. Kimondandó egy határidő, melyen belül a jelentkezések történhetnek, melyből nem következik, hogy a tagoknak be nem iratkozottak ne kaphassanak csatornát, illetőleg vizet, de csatornatulajdonosoknak csak az előleges költségekhez hozzájárult érdekeltek tekinthetők.

Boros Beni szerint a részletezett nivellálásnál fontosabbnak tartja a fővonal megállapítását és azon területek kijelölését, melyek éppen nem eshetnek a társulat üzemébe.

Blaskovits Aladár a lezárás gyorsítását sürgeti.

Gluck Gyula Blaskovits indítványára indítatva érzi magát fölszólalni és éppen a társulat szempontja érdekében kíváncsúnak találja, hogy ne mondassék ki egyelőre a zárt társulattá való alakulás. Végre is a jelentkezési összeg devalválódni fog, mert jól meg kell gondolni, hogy alacsony vizállásnál képesek lesznek-e 20,000 kat. hold elöntözéséről gondoskodni. Azért csak azon területek vonhatók be, melyek a vízzel uralhatók.

Thomka a felszólalásra jelenti, hogy mértékül a Marosnak eddig feljegyzett leg-alacsonyabb, ha jól emlékszik 1874. évi vizállása vétetett és ha az alacsony vizállás mellett egyszerű malomgát duzzasztása mellett sem közlekedési sem más akadályok nem merültek fel, akkor e tökéletes műszaki szerekkel bíró csatornavállalkozástól nincs ok félni, mert a rétöntözés nem egyszerre történik és e tekintetben a csatorna-tulajdonosok jogai meg fognak egyaránt óvatni.

Elnök összegezi a mondottakat és ezek eredményeként határozatilag kimondja, hogy Boros Beni tagnak a rendkívüli közgyűlés-iránt tett indítványa elfogadtatik és ehhez képest a rendkívüli közgyűlés szeptember hó végén össze fog hivatalni.

A zárt társulattá alakulás tárgyában tett indítvány szintén a szeptemberi közgyűlés napirendjére tüzetik; azonban már most felhívás intéztetik a még be nem lépett birtokosok és községekhez, hogy amennyiben a társulat jótéteményeit mint csatornatulajdonosok élvezni akarják, a bejelentést szeptember hó 1-ig foganatosítsák.

Takácsy Sándornak aggályai vannak és a vízjogi törvény egy paragrafusára hivatkozik, mely szerinte a csatornatulajdonosok szerzett jogait illuzóriussá teszi.

E tekintetben Thomka főmérnök megnyugtatta a felszólalót, a vízjogi törvény 37-ik paragrafusa ugyan kilátásba helyezi a csatorna elvezetését a nem csatorna tulajdonosoknak is; de oly nagy feltételek mellett, melyek teljesítése nem tagokra majdnem lehetetlenné válik.

Vásárhelyi Béla ennek kapcsán tekintettel ezen csatorna specziális viszonyaira, a berendezkedés nagy költségeire szükségesnek látja éppen a csatorna szempontjából egy külön vízjogi törvény megalkotását, nemkülönben új és külön jogok biztosítását és e tekintetben örömmel jelentheti, hogy az illetékes miniszterben a jó hajlandóságot tapasztalta.

A közgyűlés egy ily irányu fölterjesztés felküldését határozatilag kimondja.

Thomka a kultúr-főmérnök jelenti, hogy az általános vizsgálattal nincsenek készen, ez csak két hét múlva lesz; de már most szükségesnek találja, hogy a választmány felhatalmaztassék utalványozásokra és az előleges munkálatok foganatosítására. E tekintetben propositioja az: A részletes nivellálás mint alapvető munka pályázat útján adassék ki, a pályázat szövegezésével bizassék meg az el-

nökség, vannak detail kérdések, ezek is ruháztassanak az elnökségre, avagy külön bizottságra.

Füzeséry kéri kimondani, hogy a kérdés a szárazérrel is konferáltassék.

Füzeséry indítványa, nemkülönben Thomka főmérnök halasztási indítványa elfogadtatik.

A közgyűlés ezután az előleges költségek egy részletének beszedésére a választmányt felhatalmazta.

Vásárhelyi Lászlónak ezek után csak egy kérése van. Ugyanis tekintve, hogy jelenleg mily általános lelkesedés tapasztalható a valóban közgazdasági esemény iránt, az elnökség ne engedje ezt a lelkesedést lohadni, ellenkezőleg tegyen meg mindent a nagy munka siettetésére, mely kérelem helyesléssel találkozott.

Ezzel a közgyűlés teendője ki lévén merítve, tekintve, hogy még különleges helyi szemlék vannak programmon, Vásárhelyi Béla azt indítványozza, hogy a választmányi ülés már most tartassék meg, a mi általános helyesléssel találkozott.

A választmányi ülés.

Zselénszky Róbert jelenti, hogy a választmányának csak egy pontból álló tárgyalása lesz, nevezetesen az előleges intézkedések megtétele.

Thomka kultúr-főmérnök jelenti, hogy az általános helyszínelésnek háromnegyedrésze fejeztetett be csak, éppen ezért most a pályázat feltételeit nem terjesztheti elő, az iroda-felvétel, napidíjas mérnökök szegődtetése mutatkozik szükségesnek, ezt egy ad hoc bizottságra bizza.

Vancsó Gyula szerint a pénz beszerzése a legfőbb. Ő nem bizná az adminisztrációt külön bizottságra, hanem lényeges dolgokban a választmány összehívását kéri, a kisebb teendőkre pedig az elnökséget hatalmazná fel.

Boros Beni egész terjedelmében Vancsó indítványát fogadja el.

Thomka főmérnököt indítványának megtételében az az aggodás vezette, vajjon, tekintettel a nagy munkaidőre, a választmány esetenként összehívható-e; de miután látja, hogy ez nagyobb akadályba nem ütközik, sőt maga a választmány az adminisztráció ezen terheit is viselni kész, indítványát visszavonja.

Vásárhelyi László Thomka felvilágosítására, hogy a végzett munka nem vessékárba, ha új tulajdonosok jelentkeznek is, már most kiiratná a pályázatot.

A pályázat kiírása egyelőre függőben hagyatott. Olvastatott a miniszter újabb leirata, mely kész részt venni a vállalatban a mezőhegyesi állambirtokon 3000 hold föld erejéig a kulturménökségtől Papp Elemért egyelőre kiküldi, sőt a z egész VI. oszt. kulturménökséget kész, ha szükség mutatkozik, Aradra helyezni, egyelőre azonban az előleges költségekhez hozzájárulni nem szándékozik.

A miniszteri leirat hosszu vitára adott alkalmat a választmányban is.

Boros Beni azt hiszi, hogy a vízjogi osztály tévedése okozza a miniszteri leirat harmadik pontját. Kimutatja, hogy tulajdonképpen a földművelési miniszterium nem veszi részt a nevezetes munkában, mert csak az ősszeget utalványozta, a melyet mint hozzájáruló úgy fizet mint akármily más résztvevő.

Vásárhelyi Béla ehhez még azt jegy meg, hogy a kulturménökség átengedése, illetőleg ezen szakterének munkája nem tekinthető lényeges állami hozzájárulásnak, mert hiszen a kulturménökök privát ember céljaira is megyszeretnek, lévén a kulturménöki osztálynak ez szervezeti rendeltetése. A mellett van, hogy a miniszteri indokolásnak ezen része egy újabb feliratban tájékoztatólag döntessék meg.

Vancsó a felirat mellett küldöttsé felküldését is kéri.

A javaslat elfogadtatik. A miniszterhez küldöttség megy és pedig Zselénszky Róbert gróf, Vásárhelyi Béla és még a kik csatlakoznak, kik szóban és írásban a minisztert informálni fogják.

Eztán a választmány hosszabb diskusszióban, melyben Thomka Emil, Vásárhelyi László, Vancsó Gyula vettek részt, elhatározta, hogy a hozzájárulási költségek 25 százalékának befizetésére a társulati tagokat felhívja és pedig a kezelhetőség könnyítése végett az arad-csanádi takarékpénztár felké-

retik, hogy chek-ek után vonja be a hozzájárulási összeget.

A befizetés határideje augusztus elseje.

A választmány ezzel munkáját befejezte és a márkünön hosszú vonalban előállott fogatokra tilt, hogy egy speciális agrikultúrának szemlélője legyen, mely mintegy szentesíti azon határozatok horderejét, melyet jó feltevések már a gyűlésteremben elképzeltek.

Szemle a Thomka kaszálóin.

Kánikulai melegségével ragyogott le a nap a társaságra. Tüzesvéri mezőhegyesi félvérek vágtattak, így a jól gondozott allén csakhamar a Thomka-féle birtokhoz értünk, a hol ezelőtt a vegetációnak még nyoma sem volt. Hihetetlen változást teremtett itt a víz ereje és iszaplerakódása. A talaj a lehető legvadabb, fehérlik mint a porcellán s mintha mérszréteg rakódott volna le, tűnnek fel a csatorna partjai. Bent azonban a megárokolt hektárokon buja tenyészet gyönyörködte a szemet. Thomka Emil az első kaszálás egy részét, nemkülönben a második vágást, mely néhol rendekben hever, kint hagyta m u t a t ó b a, hogy általános csodálkozásra lovalja a szemlélőket.

A minthogy úgy is van. Mikor Bohus Pásztor egy kévét fölemelt és maga mellé állította, a hónaalját csapta a buja fűszáll zizegő taláza. El is vitt magával egy kéve ilyen amerikai raritást és már most Galsán a leendő vdekeltek csodálkoznak azon a hihetetlen változáson, melyet a Maros lecsapolásai idéztek elő még ilyen lehetetlen talajban is.

Thomka Emil ezután jelt adott, emreinek és az ásóforma zsilipdugattyukat kinták. Szelid csobogással megindult a cserdetetés. A vízre éhes szikes talaj mohón vta be a sárgás, iszapos folyamvizet; egy lip-átjárón majd-majd szenzáció is esett, t mindíg, egy minden lében kanál újságjutván páczba, a kit a frakkja szárnyán lett egy kis illatos fürdőviztől megmeneti, kalapja azonban leuszott a csatornán.

A társaság egyik tagja nevetve kiáltott árvallozatra:

— Aztán valahogy meg ne tárcázza ezt a dolgot.

Thomka azt hiszi, hogy még két kaszálást lehet; de jövőre feltétlenül négy és sokkal sebb kaszálásra számít.

A szemle itt megejtetvén, rövid, kocsin ó utazás után különvonat vitte a társaságot agylaki rizsföldekre.

A nagylaki rizsföldeken.

A mit itt elővarázsolt Thomka Emil tur-mérnök, az már csakugyan csodálatos. rnyéki lakók beszélnek, hogy ez a hely te megközelíthetetlen volt. Mocsaraival Nimok kedvencz birodalma. Haszonnövény nem t itt soha. Óraszámra a vadszikes talaj ár fehérsége bántotta a szemet. De látszik az utakon, hol negyven centiméter mélyre rnyü hasadékok vannak, úgy tűnik fel itt öld, mint rendetlen kockakövek. Inog az ber léptei alatt s végig terméketlen réteget tat, melyben televénynek egy kis rétegét látja a szem.

Es e rossz földeken is szép rizsvetések bálóznak a vízben. Itt-ott még ritkás a és, de Nagylak felé eső táblái bámulatba k. Thomka Emil azt hiszi, hogy 12 méter-sa termése lesz holdanként és e tekintet — a mint önként következik — a termő-évről-évre fokoztatni fog.

A szemle megejtése után sokan melegen buláltak a szerencsés kezű kultur-főmérnek.

Ujra a különvonaton helyezkedett el a aság és bement Mezőhegyesre, hogy a fá-lmak után a testnek is megadja a magáét. Az ebéd minden magyar szokás ellenére den pohárköszöntés nélkül folyt le. Divalli

terített a nyirkos erdőben általános megelégedésre.

Az ebéd folyamán nagy lelkesedéssel találkoztunk Boros Beni indítványára, hogy a társaság Ortutay Béla gazdaságát és vízművét nézve meg s végből utazzék Szent Tamásra. Az indítványt csakhamar cselekvés követte a „kis külön“ gőzös fűtten, a „vízben utazók“ utra keltek.

Ortutay Béla birtokán.

Ortutay Béla meggyezte úgy ismeretes, mint a korrallal haladó egyik jeles gazdaság, kinek birtoka mintaszerűen kezeltek; valódi amerikai gondolkozással siet egyes hasznos hozó gazdasági reformok megvalósítására s így a többek között most épít ki s a j á t k ü l ö n v a s u t a t és a Neuman-testvérek gyártelepi vizeit megduzzasztja; birtokai egy részének megöntözésére használja fel.

Nem kevés várakozással ment tehát a társaság, — immár Pécskán sorakozott kedves hölgyek is — és teljesen kielégítést is nyert e nemű várakozása. Ez a gazdaság valóban mintául szolgálhat. Mindenütt példás rend és igyekezet. Gyönyörű egy éves és két éves csikók vihánczoltak a gyepen. A gazdaság minden ágára kiterjedő figyelem látszik. Kocsikon utazott ki a társaság a vízemelő gépezethez, mely mint egy kis gyártelep húzódik meg a Csála oldalán, kéménye folyton okádja a füstöt és emeli a vizet, mely szörnyű erővel ontja el a környéket és levezetést talál egy kis csatornában. Az öntözött luczernán meg is látszik már az iszap és víz hatása. A földek amugy is elsőrendűek szakszerű kezelés folytán, így a buza megdőlt, de mindamellett szép termés lesz, különösen a kukoricza haragos zöldje és erőteljes fejlődése biztat kitűnő terméseredményre.

Rövid szieszta után hét órakor aztán berobogott a társaság és egy része még azután is együtt maradt, a Pohiban gyűlve össze mint mondatott „a gyűlés folytatására“.

Igy végződött ez a vasárnap, mely mindenképen horderejű jelentőségű azon vidékekre, melyek a nagy vízművi alkotás eredményeit élvezni fogják.

Külföld.

Szerbiai belső helyzet.

A szerb liberális párt a szkupstina föl-oszlatását és az új választásokat erőlyesen követeli. A liberális párt határozottan állítja, hogy a radikálisok kisebbségben vannak és szükség van új politikai helyzet teremtésére.

„A rend érdekében.“

Arad, július 4.

A fenti cím alatt közöltünk lapunk vasárnapi számának élén egy cikket, mely városunkban a rend és béke végleges helyreállításának egyik főfeltételül a gör.-kel. szeminárium és püspöki aula purifikációját jelezte. Ugy látszik, hogy a cikk intenczióját illetékes helyen félreértették; erre kell következtetnünk a főt. Nestor Romulus szentszéki titkár urnak alább közlendő nyilatkozatából. Ama cikkben ugyanis sem a püspöki aula, sem a szeminárium többségének h a z a f i s á g a kétségbe vonva nem volt, de igen is utalás történt ott azon tarthatatlan állapotra, hogy politikailag súlyosan kompromittált egyének ama testületeknek tagjai maradjanak, s a jövő nemzedék nevelésében továbbra is közreműködjenek.

Ilyen — miként a nyilatkozatból is kitűnik — az aulában P o p a György, tanügyi referens, ki az átkozódó Tribuna-nyilatkozatot aláírta, és ilyen a szemináriumban M a n g r a Vazul, ki Bécsben is járt. Másokat nem értettünk, legkevesebbé P a p p Ignác

vagy a nyilatkozatot aláírt Nestor Romulus főtisztelendő urakat. De a fentebbi kettő ellen — bármi tisztességes emberek legyenek is magánjellemükre nézve — f e n t a r t j u k, a mit mondtunk, és ismételjük, hogy minden más helyen talán lehetségesek, csupán a tanügy terén a fiatalság nevelésében meg nem hagyhatók, ha illetékes helyen általában a közvélemény követelményének — melynek mi csak szerény tolmácsolói voltunk — jelentőséget tulajdonítanak.

Es most csak még egyet. Mangra Vazul és P o p a György mentségére fel van ama nyilatkozatban hozva, hogy a m a g y a r e l l e n z é k akarta őket Radnán és Jósáshegyen fölléptetni. A szélsőbaloldali kortesfogások nem válnak dicséretére azoknak, a kik beugranak. Beles János van olyan igaz román mint bármelyik a fajrokonai között, és hogy az ellene való intrigálás a konzisztórium és szeminárium egyik-másik tagjával egyáltalában szóba jöhetett, csak azért, mert Beles azonkívül még hazafi is, kifogásolható inkább mint mentségül tudható be.

A nyilatkozat a következő:

Tisztelt szerkesztőség!

Becses lapjának tegnapi vezércikkében igen helyesen tetszett hangsúlyozni azt, hogy „rendnek muszáj lenni“, azaz törekednünk kell arra, hogy az előbbeni békés állapotok helyre álljanak. Azonban, hogy a rend és jó egyetértés tartós alapokra fektethető legyen, okvetlenül szükséges a rossznak csíráját kiirtani, eltávolítani a rendzavaró elemeket nemcsak a társadalomból, hanem a püspöki aula környezetéből és még inkább a szemináriumból is.

Ezen utóbbi nézetekre vonatkozólag, bátor vagyok megjegyezni, hogy a tekintetes szerkesztőség talán nem ismeri közelebbről sem a püspöki aula embereit, sem pedig a szeminárium tanári személyzetét.

Az igazság felderítése érdekében, kérem a tekintetes szerkesztőséget szíveskedjék becses lapjában a nyilvánosság elé bocsátani a következő észrevételeimet.

Tudjuk azt, hogy az utóbbi napokban lefolyt tüntetések oka politikai nézeteltérésekben keresendő és tudjuk azt is, hogy a püspöki aula környezetéhez, szorosabb értelemben véve, csak főtisztelendő P a p p Ignác, szentszéki előadó úrnok ur és tisztelettel alólirott szentszéki titkár tartoznak.

Rólunk senki sem fogja állithatni, hogy politikai ügyekbe avatkoztunk volna, avagy hozzá járultunk valaha a rend fölforgatásához.

Ha azonban a tekintetes szerkesztőség „püspöki aula“ elnevezés alatt a szentszéki hivatal többi tagjait is értené, bátor vagyok azon szerény fölvilágosítással szolgálni, hogy azok jelenleg a következők: Papp Ignác, Popoviciu Dénes, Purcariu György, Antonescu Döme és P o p a György dr.

Ezen szentszéki hivatalnokok közül, mint általánosan ismeretes, csak P o p a György dr szentszéki iskolaügyi előadó ur szokott avatkozni politikai ügyekbe, de nem a szentszék hatáskörén belül, hanem csak mint magán egyén, — felekezeti szentszékünk működési terén kívül. Bárki könnyen megértheti, hogy P o p a György dr., ha éppen akart volna is politikát üzni a szentszék kebelében — amit azonban tudtunkkal eddig nem is kísértett meg — erre nem talált volna helyet és módot soha, mert nem volt kivel. Hisz a szentszék többi tagjai éppenséggel nem hajlandók politikát üzni.

A fentnevezett szentszéki előadó védelmezése érdekében — habár nem is vagyok arra sem hivatva, sem meghatalmazva — szükségesnek tartom megjegyezni azt is, hogy ő az ismert román „Memorandum“ fölterjesztése ellen szavazott és Bécsben nem járt. Ezenkívül hangsúlyoznom kell, hogy a múlt években, midőn P o p a György dr. mint ellenzéki képviselőjelölt lépett föl a radnai kerületben, éppen magyar nemzetiségűek buzdították és támogatták e célja elérésében.

Igy áll a dolog a szemináriumi tanárok magatartására nézve is.

Az aradi gör.-kel. román felekezeti tanítóképezdénél a következő tanárok vannak alkalmazva: C e o n t e a Tivadar, Piposiu Péter dr, P e t r á n János, T e s c u l a Lázár és Chiciu Miklós, a papnöveldepedig M a n g r a V a

zul, Trailescu János dr. és Puticiu Traján dr. E két társintézet közös igazgatója főtitkarságú Hamsea Agoston.

Ezen tanárok közül, csak az egyetlen Mangra Vazul foglalkozott politikai ügyekkel, s bár nem szándékomban nevezetnek védelmére kelni, megjegyzendőnek tartom, hogy politikai tevékenységre őt is, t. i. tudomásom szerint éppen a magyar társadalom egy része buzdította akkor, midőn őt a múlt években ellenzéki képviselőjelöltül léptették föl Józshelyen Constantini ur ellenében. De ezen kívül utóbbi időben is éppen a helyi magyar polgárság egyrésze ismételtén kandidálta őt városi törvényhatósági bizottsági tagul.

Biztosítom továbbá a tekintetes szerkesztőset, hogy fentnevezett tanár a szeminárium kebelében nem üztött semminemű politikát, annál is inkább nem, mert többi tanártársainál erre semmi hajlandóságot nem találhatott. Még kevésbé tehetne volna ezt tanítványai között, — azért nem, mert szigorú ellenőrzés alatt áll. Ezen utóbbi állításom támogatására elég lesz felhozni azt, hogy amióta Mangra tanára papnővelénel alkalmazva van, az ő tanítványai közül egy sem avatkozott utcai tüntetésekre, noha itt Aradon azóta számos tüntetés történt.

A szeminárium növendékeinek egyáltalában nem is volt szándékuk a sokszor említett tüntetéseken részt venni, a mit napnál fényesebben bizonyít különösen az a körülmény, hogy a tegnapielőtt megejtett házmozgás alkalmával a kiküldött biztosok semminemű gyanús tárgyat nálunk nem találtak, a mit a tekintetes szerkesztőség is volt szíves elismerni becses lapjának egyik utóbbiszámában.

Igy állván a dolgok, biztosítom a tekintetes szerkesztőség, hogy a püspöki aula és a szeminárium részéről a rend, béke és jó egyetértés megzavarására soha sem fog alkalom szolgáltatni.

Nestor Romulus,
szentszéki titkár.

Tanügy.

Az iskolaszék ülése.

— Meghívás. —

Arad szab. kir. város községi iskolaszéke f. év július hó 7-én, azaz csütörtökön délután 1/5 órakor a városház emeleti kis termében rendes havi ülését tartja, melyre a t. iskolaszéki tag urak ezennel meghívattak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Arad szab. kir. város közönségének határozata, az országos tanítói nyugdíjalap javára minden iskolába járó gyermek után 15 kr hozzájárulási díjnak beszedése tárgyában.

2. Ugyanannak határozata, az 1891—92-ik iskolai év kezdetével felállított felsőbb leányiskola V. osztályának beszüntetése tárgyában.

3. Ugyanannak határozata, három elemi iskolai segédtanítói új állásnak s egy harmadik kisegítő tanítói új állás rendszerezésének jóváhagyása tárgyában.

4. Ugyanannak határozata, melylyel a polgári leányiskolánál működő tanítónők fizetés-emelésének tárgyában hozott iskolaszéki határozatot jóvá nem hagyja.

5. Püspök-Ladány község előljáróságának átirata, ifj. Mogyoróssy Lajos ottani lakos terhére előírt 5 fnt tandíjhátraléknak leiratása iránt.

6. A polgári fiúiskola igazgatóságának előterjesztése, Drescher Lajos ottani rajztanító egészségi állapotának megvizsgálata iránt.

7. Ugyanannak előterjesztése, az 50 krnyi könyvtár- és szertáridij illetéknek, valamennyi polgári fiúiskolai növendék után való beszedésének elrendelése iránt.

8. Ugyanannak kérelme, a polgári fiúiskola részére a rajztanításhoz szükséges R. Reinhardt-féle rajzminta-gyűjteménynek megrendelése iránt.

9. A templom-utcai elemi leányiskola tanterületének kérelme, a III. osztályban a földrajz tanításához tankönyv használatbavételének engedélyezése iránt.

10. A Hasszinger-utcai elemi leányiskola igazgatóságának kérelme, az elemi V. és VI. leányosztályban eddig fizetett 8 fnt évi tandíjnak 6 fnt-ra való leszállítása tárgyában.

11. Brusch Alajos iskolaszéki tag iudítványa, az igazgatói állásoknak mi módon való betöltése iránt.

12. Az iskolafelügyelőnek a vizsgálati biztosok beterjesztett jelentéseinek alapuló jelentése,

a megtartott zárvizsgálatokon tapasztalt tanítási eredményről.

13. Az iskolafelügyelőnek jelentése, a lefolyt iskolai év alatt történt pénzbírságolásokból befolyt büntetéspénzek összegéről és azzal kapcsolatban indítványa, annak mily célra fordítása tárgyában.

14. Az iskolafelügyelőnek jelentése, a jelen iskolai évben beszédett tandíjak összegéről.

Aradon, 1892. évi július hó 4-én.

Salacz Gyula,
kir. tanácsos, iskolaszéki elnök.

— Ipariskolánk reformja. Az aradi ipartestület legközelebb el fogja határozni, hogy az őszi és tavaszi időben az ipariskolát nem tartja fenn, hanem heti 8 órászámban a mostani 4 helyett fogja a tananyagot beosztani a téli időre, mikor az inasgyerekeknek otthon a műhelyben legkevésbé veszik hasznát. De vajon a miniszter beleegyezik-e majd a reformba?

— Iskolaépítés. Dombiratos község képviselőtestülete elhatározta, hogy egy iskolát építtet, melyben két tanterem és egy szoba lesz.

A legsötétebb szenzáció.

Nem először, és nem csupán mi mondjuk, hogy a fővárosi napisajtó egészben és átlag nincs hivatásának magaslatán: a politika tultengése, a pártszempont kizárólagos uralma, mely az elfogulatlan ítélkezés rovására hatóságok, sőt magánszemélyek ellen az igazságosság és köteles kimélet mellőzéseig lovallja őket; a vidék érdekeinek elhanyagolása, mozgalmaknak előkelő ignorálása vagy felületes méltatása; sőt — egyes lapoknál félreismerhetetlenül — üzleti tekintetek érvényesülése jellemzi hasábjait.

Es az annál sajnálatosabb, mert tán sehol a világon a sajtónak az a nagy és mélyre menő hatása nincs, mint a milyen van nálunk, különösen egyes fővárosi képviselőinek. Képesek ezek nemcsak hangulatot csinálni, hanem céljaikhoz képest a közvéleményt valósággal félre is vezetni. Utóbb kisért ugyan a turpiság, de a benyomások maradnak, s a társadalom izgalmá fokozódik.

Most legújabbán ismét van alkalma a hazafias és józan magyar közönségnek tapasztalnia, mily közveszélyes püfetegeket termelhet az ignorancia és üzleti szenzáció-hajhászat egyes komoly-számba menő lapok hasábjain, s nem érdektelen figyelemmel kísérni a közvélemény megmetyelezésének éppen folyamatban levő procezzusát.

A gyerek is tudja, hogy Magyarországon nincs nemzeti kérdés, hanem csupán kívülről szított agitáció; — hogy a nemzeti-ségek aspirációi a 68-iki törvényekben oly fokban nyertek kielégítést, mely a gyakorlati megvalósíthatás határain is túlterjedt; — hogy az esetben, ha román kérdés létezését elismernénk, ugyanazon alapon német, szász, szerb és tót kérdés is születnék, s nem jönnek ki az alkudozásokból; — hogy a román mozgalom internacionális jellegű, kívülről szított lázítás; — hogy a román követelések nem nagyobb szabadságot kívánnak kulturájoknak — ezt teljesen bírják — hanem nagyobb hatalmat a legizláció és adminisztráció terén, amit nekik kiváltságosan nagyobb mértékben megadni, mint a törvények a haza összes polgárságának nyújtnak, a legnagyobb abszurditás volna.

Mindezt a gyermek is tudja nálunk, csak a „Pesti Napló“ bölcsei nem tudják, a miért is megkérdéztették az ország legeszeselőbb politikusát, Mocsáry-t, hogy mit tart a román kérdésről? s azután a választ, mely abban kulminál, hogy a 68-iki törvények méltányos kiegészítésével a kérdés békésen megoldható, beadják a jóhiszemű nemzeti párti publikumnak.

De a „Budapesti Hírlap“-ot sem hagyja nyugodni a szenzáció és aktuálitás, viszketege. Felpakolja és utra küldi hü emberét, hogy kóstolja végig a román főpapok konyháját, és halgassa végig a román vezérpolitikusok — mert ezek már csak szavakkal traktálják — óhajait, hogy kidomborodjék a román kérdés és a B. H. redakciója azután eldönthesse és ékes cziczerókban publikálhassa, mennyit hajlandó a nemzet jogából nekik nagylelkűen odaajándékozni.

Időjárás.

Légnymás: reggel 7 órakor 766.8 mm., délután 2 órakor 766.0 m. Hőmérséklet reggel 7 órakor 19.6, délután 2 órakor 28.1. Szél iránya és ereje: reggel 7 órakor K. 3, délután 2 órakor DK. 4. Felhőzet: reggel derült, délután többnyire derült. Csapadék az utóbbi 24 órában: 0 milliméter.

A „Pesti Napló“ és Mocsáry bölcsesége.

Lapunk más helyén utalunk azon esztelenségre, mely a nemzeti párti lapokban nyilatkozik meg az által, hogy román kérdésről diskurálnak és a románokkal modus vivendi helyreállítását keresik újabb egyezkedések alapján. Megkövezik ma azt az embert nálunk, a ki Árpád hazájából egy göröngyöt, vérről és észszel szerzett és megállapított alkotmányos jogainak és államiságunkból akár egy szemernyit is holni egyezkedések címén feláldozni hajlandó.

A torontráli németekkel, a bácskai szerbekkel, a felsővidéki tótokkal békében vagyunk. Német, szerb és tót kérdés nincs, mert németek, szerbek tótok nem lázonganak és a külföldet nem izgatják ellenünk, de román kérdés legyen mégis, mert őket ezt teszik? Hogy Mocsáry, az önmagát lejárt hazafiátlan ábrándozó mit mond, azt alább nem azért közöljük, mert ő mondja, hanem hogy lássa a közönség, mily tapintatlan és botor magatartást tanúsít a nemzeti párti sajtó, midőn partorganuma a „Napló“ Mocsárynak nyilatkozatait nemcsak komoly képpel veszi, de megjegyzés nélkül ki is nyomtatja.

Ime Mocsáry bölcsességéből egy kis szemelvény:

A nemzeti kérdés megoldását úgy képelem — mondja Mocsáry interviewolójának — hogy a románokhoz való viszonyunknak érdemleges tárgyalását ne bizzuk a bukaresti diákokra, hanem foglalkozzunk vele úgy, a mint azt egy elsőrendű politikai kérdés, a mint azt — iniként itt is — egy életkérdés követeli. A dakoremanizmus egyrészt, a kizárólagos magyar kultúra, vagyis az általános megmagyarosítás másrészt egymáshoz méltó utópiák. De ezeket az utópiákat ez idő szerint programok gyanánt hangoztatták. E két program között csakis kompromisszum lehetősége van helye; ez a kompromisszum az 1868-iki nemzeti törvény, esetleg magyaríráva, kibővítve — mint arra maga Kossuth rámutatott. De ezt a törvényt azután becsületesen végre kell hajtani s ez most már egészen új dolog, új program, mert sajnos, hogy abban, a mit e törvény végre nem hajtásárd mond, a memorandumnak tökéletesen igaza van. Az a politika, melynek első formaáltsa az 1861-iki nemzeti törvény, még nem volt komolyan végrehajtva, tehát gyakorlati talánsága bebizonyítva nincs. Megengedtem, hogy abban az esetben is, ha valósággá válnak lesznek rajongó és turbulens elemek, melyek annak ellenzéket fognak képezni, de ezekkel elbánunk mi is és maguk a higgadt nemzeti-ségi elemek is. Mert annyi bizonyos, hogy ezek a muszka protektorátus, a panszláv áramlat alá kerülni semmi kedvet nem éreznek. Az Acheronta movebo lehet a pillanatnyi hangulat kiereszkolt jelszava, de komoly román nemzeti program nem lehet.

Nincs más mód, mondja tovább, mint hogy mi magyarok és románok közösen találjuk meg azt a modus vivendit, mely mindkettőnk részére legüdvösebb. Ha jól szemügyre vesszük, mi a román memorandum valódi petituma és végkövetelése, azt következő szavaiban találhatjuk fel: „valamint minden időben, úgy most is abban a meggyőződésben vagyunk, hogy hazánk békés fejlődése csakis az abban lakó népek őszinte testvérisége révén biztosítható; egyedül a lét és nemzeti szabad fejlődés kölcsönös tiszteletben tartására fektetett őszinte testvérisülés vezetheti államunkat a belkonszolidáció és erősbödés céljaihoz, a melyek nehéz körzakunkban annak léteitételt képezik.“ Vegyük örvendetes tudomásul, hogy a sok szenvedélyeskedés után is ide lyukad ki a memorandum. Azt a bölcseséget, hogy magyar ember örvendetes tudomásul vegye a román memorandumot, ugyan kár volt a P. N.-nak Mocsáry fejéből kipattantani.

H I R E K.

Július 5. Kedd. Róm. kath. naptár: Cyr. Meth. — Protestáns naptár: Cyr. Meth. — Görög-keleti naptár (június 23.): Agrippina. — A nap kél 4 óra 10 perczkor, nyugszik 7 óra 59 perczkor.

Külső-Könyvtár nyitva van kedden és szombaton 3-4-ig és pénteken 11-12-ig. Helyiség: [polgári iskola, földszint].

Térzene minden vasárnap délelőtt 11-1/2-ig a várbeli disztéren, pénteken délután 6-1/2-ig Zemplényi előtt és városligetben, hetenként felváltva.

Július 12. Arad megye évnegyedes közgyűlése délelőtt 9 órakor.

Szeptember 27. Barabás-Baráth sajtópör tárgyalása.

— Személyi hírek. Teleky József gróf Makó város országgyűlési képviselője Makóra érkezett. — Kozma Ferencz miniszteri tanácsos Mezőhegyesről Fogarasra utazott az ottani ménesbirtok felülvizsgálása végett.

— Dessewffy püspök B.-Csabán. A nagyváradi ünnepélyek után Dessewffy Sándor csanádi püspök Péky Antal prépost-plebános meghívására kiszállott B.-Csabán ebédre vendége volt Pékynék. Dessewffy megtekintette a plebániát, a templomot s a kedélyesebb délután az aradi vonattal Temesvárra utazott, meghíva előbb Péky Antalt, a szeretetreméltó házigazdát, hogy őt mielőbb látogassa meg. Temesvárott s a legnagyobb meglepetéssel fejezte ki a rövid idő alatt tapasztaltak fölött. A püspök kíséretében volt titkára Váradi Árpád dr és Szauder Alajos bánfalvi plebános.

— Kuncz főigazgató áthelyeztetése. A kolozvári tankerület főigazgatójává — Csáky gróf miniszter legújabb rendelkezése szerint — Kuncz Elek nagyváradi főigazgató fog kinevezetni. Mint irtuk előbb, az ezen állásra kinevezett Jancsó Benedek dr budapesti tanár kitűnő tehetségét, paedagogiai jártasságát s szervező képességét a fővárosban kívánja a miniszter értékesíteni. A fővárosban ugyanis a kormány egy új gimnáziumot állít fel, egy felszerelés s az alkalmazott tanerők dolgában mintaszerű gimnáziumot. Ezen intézet szervezése lesz Jancsó Benedeknek, mint királyi igazgatónak, feladata. Hogy tankerületünk kiváló igazgatójának utódja ki lesz, ez még elhatározás tárgya illetékes helyen nem volt.

— Az ideai hadgyakorlatok. A 7. hadtest körében a gyalogsági zászlóalj-gyakorlatok július 20-án, az ezred-gyakorlatok augusztus 10-én, a dandár-gyakorlatok augusztus 23-án és a hadosztály-gyakorlatok szeptember 5-én érnek véget; a zárgyakorlatok szeptember 6-án és 7-én lesznek Gurahoncz-Dézna és Boros-Sebes közt. A 34-ik gyaloghadosztály augusztus 22-én Radna-Lippára megy, majd szeptember 2-án a zárgyakorlatokhoz Gurahoncz vidékére. A 31-ik gyalogdandárból a 33-ik gyalogezred négy zászlóalja augusztus 1-ig marad Aradon; onnan Radna-Lippára megy, innen pedig augusztus 11-én Boros-Sebesre. A 46. gyalogezred 1-ső zászlóalja aug. 2-án vasuton Radna-Lippára és onnan augusztus 11-én a 33-asokkal Boros-Sebesre megy. Boros-Sebesről az egész dandár elmegy Restirátára, s onnan augusztus 24-én a 33. gyalogdandárral a 17-ik hadosztályba egyesülve, Belényesre. Belényesről a hadosztály szeptember 2-án Gurahoncz-Dézna és Boros-Sebes vidékére megy, a zárgyakorlatokhoz, melyek szeptember 7-én érnek véget. A 3-ik honvéd huszárezred 4, 5 és 6-ik százada július 20-án érkezik Aradra, hol összpontosítva lesznek július 21-től a 15-ik huszárezred 1. 2. 3. 4. 5. és 6-ik százada is. Aradon augusztus 1-től 7-ig ezredgyakorlatok lesznek. A tüzérség augusztus 4-én a gyalogsággal együtt lögyakorlatokat tart Lippa környékén.

— A vízvezeték és csatornázás kérdése legközelebb ismét szőnyegre kerül. Mint ugyanis értesülünk a vízvezetési és csatornázási bizottság még e héten megkezdi a munkálatok beérkezett költségvetésének tárgyalását.

— Az épülő waggongyár. Igen-igen még mindig épül és pedig oly nagy mértékben,

hogy az óriási 15 kat. holdnyi terület majd hogy egészen be lesz épülve. Egy hatalmas, jelenleg kétszer oly nagy szerelőhelyiség épül, melyben 100 waggon kényelmes összeállítása egy időben megejthető. A gyár vezetősége legközelebb bokrétaünnepélyt rendez és pedig nagy szabásu ünnepélyekkel, melyek boldogult Baross Gábor elhalálozása és sokáig függésben volt lejtövele miatt halasztattak el oly sokáig. Most a gyár a mezőhegyesi czukorgyárnak óriási vasoszlopokat öntet; ezenkívül a Neuman-testvérek gyártelepének az összes felszerelések elkészültek.

— Abbamaradt tüntetések. Ugy látszik a hazafias tüntetések végüket érték Aradon, amiben nagy érdeme van a rendőrségnek, amely egy hét óta éjjel-nappal éberül őrködött a közbiztonság felett. Szombaton és vasárnap este szintén készenlétben volt a rendőrség, de beavatkozására nem akadt szükség sehol. A június 30-án és július 1-én este történt véres öskocczban ügyében a vizsgálat még folyik s ha be lesz fejezve, az iratokat átteszik a fenytő bírósághoz.

— Az aradi ügyvédi kamarának számos tagja Szucsia Aurél és Popp C. István ellen, kik a bécsi memorandumot felvitték Bécsbe és a „Tribuná“-ban megjelent ismeretes nyilatkozatot aláírták, akciót indítottak. Az illető román ügyvédek ellen tanusítandó magaviselet megbeszélése céljából tegnap délelőtt az aradi ügyvédi kamarában ülést tartottak, mely azonban bizalmas jellegűnek mondatott ki és a melynek határozatai még egyelőre nyilvánosságra nem hozattak. Mint jó helyről értesülünk, az ügyvédek ezen román ügyvédek ellen társadalmi uton is éreztetni fogják, hogy nem méltók az aradi ügyvédi kamarának tagjai körében való békességes megmaradásra.

— A telefon bevezetése a megyeházához. Szathmáry Gyula alispán előterjesztést fog tenni Arad megye törvényhatósági bizottságának, hogy a telefont a megyeházához és szolgabíró-sághoz is bevezessék, miután e hivataloknak gyakran kell érintkezniük a várral, csendőrséggel és a többi hivatalokkal.

— Az aradi nyári vásár tegnap ért véget, nem éppen a legjobb eredményt tüntetve fel. Az állatvásárhoz fűzött remények távolról sem teljesültek. Vevők ugyan szép számmal jelentkeztek, de a felhajtás az eddigi nyári vásárokhöz arányitva, igen csekély volt, különösen lovakban.

— Katonák éjjeli gyakorlata. Tegnap éjjel a zádorlaki mezőn nagy harcászati gyakorlat ment végbe. Részt vett benne a 33. gyalogezred Csikos ezredes vezetése alatt és az Aradon állomásozó honvédség Buttykay Ádám őrnagy vezetése alatt.

— Mezőhegyes vendégei. Mezőhegyesen napok óta igen nagy érdeklődés mellett folyik a ménék osztályozása. D'Orsai Olivér gr. parancsnok oly szép állatokat vezetett elő, hogy a külföldről megjelent szakértők legnagyobb csodálkozással teltek el. Az osztályozásban részt vettek Kozma Ferencz miniszteri tanácsos elnöklete alatt: Horváth, Néméd, altábornagyok, Schmidt, Szily min. oszt. - tanácsosok. Vasárnap érkezett, Mezőhegyesre Pálffy gr. (a híres afrikai vadász), Széchenyi Béla gr., Reiszsig Ede főispán. Cătărgiu a román lovas-ság felügyelője, aztán a román hadseregéből a műszaki osztály parancsnoka, két tábornok és egy törzsszállatorvos. Kozma min. tanácsos, aki megteremtője az európai hírűvé vált magyar méntelepeknek, beteg fekvő Mezőhegyesen. Ez azonban nem akadályozta a külföldieket abban, hogy Kozmát szíves ovációkban részesítsék. Kozma Ferencz miniszteri tanácsos egyébként Salacz Gyula polgármesternek és Boros Beni orsz. képviselőnek ígéretet tett, hogy legközelebb Aradot meg fogja látogatni.

— Szerb hitközségi ülés. Az aradi szerb hitközség templomi választmánya ma délután 4 órakor ülést tart, melynek tárgya pénztárnok, könyvelő- és házifőnök-választás fogja képezni.

— Makó kontra Szeged. Pörben áll két város, Makó és Szeged, de csak közigazgatási forum előtt. Makó város ugyanis belvízlevezető csatornát akar építeni, amihez joga van, csak hogy a csatornát a Körös-Tisza-Maros ármentesítő társulat porgányi zsilipjig akarja vezetni, amihez meg Szeged városának van beleszólása. A porgányi zsilip tudvalevőleg éppen csak arra alkalmas, hogy a tápéi rét vizeit levezesse, de ahhoz nem elégséges, hogy a makói vizet levezethesse ha tehát a makói csatornaterv kivitelre kerülne, 40,000 holdas tápéi rét állandóan víz alá kerülne. A csanád-megyei közigazgatási bizottság a csatornatervet jóváhagyta, Szeged város azonban, mint érdekelt birtokos, ezen határozatot megfellebbezte.

— A roncsoló toroklob Glogovácson. Glogovácson március eleje óta pusztít a roncsoló toroklob. Ezen idő alatt — mint levelezőnk írja — megbetegedett 103 gyermek, gyógyult 53, meghalt 47. Jelenleg még 3 beteg van gyógykezelés alatt.

— A vásári tolvajokra rosszul ütött ki az aradi vásár. A szemfüles rendőrség oly ügyesen tudta megvédeni a vásári publikumot, hogy mindössze egy kosár és egy pár cipő kapott lábat. A tolvajokat a rendőrség elcsípte s így a vásári közönség semmiféle károsodást nem szenvedett.

— Veszett eb. Mint levelezőnk írja, Kurtics községben Morodán Gábor 12 éves fiut veszett kutya megmarta. A sérült gyermeket a budapesti Högyes-féle intézetbe szállították.

H y m e n.

— Kalutay Aladár aradi mérnök eljegyezte Stichholtz Margitot Stichholz Gusztáv temesvári háztulajdonos leányát. Az esküvő e hó 26-án lesz a józsefkülvárosi róm. kath. plébániatemplomban.

Egyletek, Társulatok.

— Zászlószentelés Lippán. A lippai önkényes tüzoltóegylet augusztus hó 13-án és 14-én tartja zászlószentelését. Az ünnepségek programja ez: Augusztus 13-án a vendégek fogadása a radnai pályaudvaron, azután elszállásolás; este fél 8 órakor ismerkedési estély a „Magyar király“ szállóban; fél 9 órakor fáklyásmenet a zászlóanya, Vannay Gusztávné tiszteletére. Augusztus 14-én reggeli 4 órakor ébresztő, 7 órakor gyülekezés és indulás a községhez elé, hol a vidéki tüzoltótestületek zászlóit megkoszorúzzák a nyoszolyóleányok; 9 órakor ünnepélyes szentmise, azután zászlószentelés és lakoma.

Törvéyszék.

— Sajtópör. Az aradi esküdtek ma kedden ítéletet fognak mondani. Sajtópör van kitűzve, melyben a vádló egy hivatalától elmozdított torontáli jegyző Popovics György, a vádlott egy temesvári ellenzéki újságíró, ki a vádlónak viselt dolgait a „Neue Temesvarer Zeitung“-ban szellőztette. A sajtópör igen érdekes világot fog vetni a torontáli közigazgatási viszonyokra. A vádlottat, Meyer hirlapíró Múlek Lajos dr. fogja védeni.

Utolsó posta.

— július 4.

A főrendiház ülése.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tudósítása. —

Elnök: Szilágyi József koronaőr, alelnök. Jegyzők: Rudnyánszky József báró, Gaál József, Gyulai Pál.

A kormány részéről jelen vannak: Szapáry Gyula gróf miniszterelnök, Csáky Albin gróf, Szögyény-Marich László, Josipovich Imre, Szilágyi Dezső, Bethlen András gróf miniszterek.

Elnök az ülést 11 órakor megnyitván, meleg hangon emlékszik meg az elhunyt Zichy Henrik grófról s a főrendek egyhangu helyeslése közt indítványozza, hogy az elhunyt emléke a jegyzőkönyvben örökíttessék meg s családja részvételével intéztessék.

Ezután megkezdették az 1892-iki évi költségvetés általános tárgyalását.

Legelőször szót emelt:

Vasza Károly Kolos hercegprímás: Meltóságos főrendek! A költségvetés tárgyalása

a helyes pénzügyi szempont szemmel tartásával — a kormány buzgó, hazafias törekvése mellett szól.

Primássa történt kinevezésem után rögtön meggyőződtem és kinyilatkoztattam, hogy az 1891-iki elkeresztelési ügyben az ismeretes hozott határozat nem helyes, mert az 1890-iki határozat sem közjogilag, sem egyháziilag nem kötelező. A baj gyökeres orvoslása céljából újabban kell határozni, még pedig úgy, hogy az igazi liberalizmussal megegyezzen.

A kormányt ezt a korábban tett nyilatkozatát egyszerre hozta nyilvánosságra.

Szerintem sem a miniszteri rendelet megsemmisítésében, sem másutt, hanem az 1868-iki törvény magyarázatában kell a kérdésnek megoldását keresni.

Tévesnek jelenti ki, hogy Róma hazánk belügyeibe beleszól.

Róma szentszéke egyedül illetékes nemcsak hazánkban, hanem az egész világon létező katolikusok számára. A magyar katolikusok is, mint a protestánsok egyházi hatóságuk kormányzata alatt állanak. Ily értelemben nyilatkozott Eötvös József báró és Deák Ferencz 1873-ban mondá: A hívek az állam politikai hatóságoknak a vallásra nézve alárendelve nincsenek. A ki ezt a szabályt átlépi, az lelkiismerete ellen követ el bűnt. Ez a benső igazság. Ez megdönthetetlen s fényes betűkkel van megírva nemzetünk történetének lapjain, a vallási küzdelmekből mindig diadallal lépett ki a katolicizmus.

Alkotmányos intézményeinkben a törvények a vallásszabadságnak minden jogot és kiváltságot biztosítottak. Ezt a jogot, ezt a szabadságot az 1867—68-iki törvény világosan adja meg, mely semmi szín alatt nem vonható meg. Mikor ezek a protestánsoknak megadták, nem tagadható, hogy a katolikusoknak is megadták a jogot.

Minden vallásfelekezeti követi a saját hitelveit.

Tagadhatlan, hogy ha az országgyűlés azt hiszi, hogy az 1868. törvény a katolicizmus elveibe ütközik, akkor tévedésben van.

Hogy a törvényhozás a lakosság legnagyobb részének vallási szabadságait elvegye, ezt nem lehet, nem szabad.

Eme törvény módosítandó hát.

Az 1868-iki törvény revízió alá vonandó. Ha jó ez a törvény, maradjon. Ha nem, akkor módosítandó. Így van ez nálunk, így másutt is. Angolországban e század első felében, de a közeli múltban is történt a miennkel analog eset. Bismarck herceg mikor a katolikusokra nézve sérelmes törvényeket hozott, beleavatkozott a szentszék és helyreállította a vallásbékét. Ily nagy nemzetek, ily nagy államférfiak előzményei lévén előttem, kérem, hogy a törvény vagy módosítsák, vagy másképp értelmeztessék.

Nem egyeztethető össze a protestánsok vallása a miennkel.

Nem helyeslem, hogy a fiu apja, a leány anyja vallására kereszteltessék.

Több történelmi példával illusztrálja, hogy vegyes házasságból származó gyermekek keresztelése mindenkor a szülők szabad elhatározására bízott.

Báró Eötvös József is egész erélyvel ez elv mellett nyilatkozott.

Eme vallásszabadságok megsértése a közszabadság megsértésével jár, Eötvös József szerint.

A vegyes házasságokra vonatkozólag idéz több protestáns rendeletet, melyek szerint a vegyes házasságra lépők a legszigorúbban megfenyítendők. A protestánsok hitérdekeinek megvédésére mindent elkövettek.

E bizonyítékokkal akarta bebizonyítani, hogy az 1868-iki törvény módosítása a protestánsok hitelveivel ellenkezik s hogy a protestánsoknak ugyanazon indokból kell kiindulni a vegyes házasságokat illetőleg, mint a katolikusoknak.

A kath. egyház csak akkor adhat dispensációt a vegyes házasságra, ha a gyermekek katolikusok lesznek.

A törvény a 7-ik évet szabja meg, mint a vegyes házasságból származó gyermekek vallásának meghatározásának idejét. De a gyermekek ez időn túl is megmaradnak abban a vallásban, melyben előbb neveltettek.

A gyermekek és szüleik közötti erkölcsi viszonyt nem teremtheti a törvény maga, hanem ez magában a vallás-erkölcsben van.

Az 1868-iki törvény megtiltja a szülők-

nek, hogy gyermekeik vallására nézve határozzanak.

Ilyen törvénynek nincs jogosultsága. Ez a törvény okvetlenül megváltoztatandó vagy pedig e törvény 12-ik szakasza úgy magyarázandó, hogy a szülők nem kényszeríthetők gyermekeik vallásának meghatározását illetőleg.

A szülők joga, a vallás meghatározásának teljes szabadsága, biztosítandó. (Élénk helyeslés.)

Eötvös báró nem úgy tervezte a törvényt, mint ma értelmezik, mert ő is az én álláspontom szerint nyilatkozott. A törvény nem is azt mondja, hogy a fiu az apa, a leány az anyja vallását kövesse, hanem egyszerűen, hogy „követik“, mint a katolikusoknál.

Vasza'y beszéde további folyamán azt igyekezett bebizonyítani, hogy a protestánsnak is érdeke az 1868-iki törvény megváltoztatása, végre oda konkludál, hogy Csáky modus vivendije csak bonyodalomra vezet, egyetlen megoldás az ismert törvény revíziója vagy olyatén értelmezése, hogy a vegyes házasságbeli gyermekek vallását a szülők határozzák meg.

Csáky miniszter a képviselőházban kifejtett álláspontját körvonalozta, megmaradva a törvény végrehajtása és részleges állami anyakönyvek behozatala mellett, kijelentette, hogy az államnak dogmákra tekinteni nem szabad, így a nazarénusok a hadkötelesség alól kibujának a dogmák értelmében.

Schlauch püspök mindenben magáévá tette Vasza'y felfogását.

Eszterházy Miklós gróf, Széchenyi Antal, Szapáry István gróf, Zichy Antal, Széchenyi Imre gróf mindannyian Vasza'y álláspontján voltak. Egyedül Szontagh Pál szállt sikra az alaptörvény végrehajtása mellett. A püspöki kar és hívei Szontagh liberális beszédét szakadatlan „Eláll!“ kiáltásokkal zavarták. Holnap folytatják a tárgyalást.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tudósítása —

Kezdeté d. e. 10 órakor.

Elnök: Bánffy Dezső báró.

Jegyzők: Molnár Antal, Eszterházy Kálmán gróf, Josipovich Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Szapáry Gyula gróf miniszterelnök, Wekerle Sándor.

Felolvasták és hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök jelenti, hogy Franciscs Norbert ellen kérvény nem adatván be, a végleg igazolt képviselők közé iktatandó. (Helyeslés.)

Az italmérési javaslat.

A javaslat részletes tárgyalása során az első §-nál felszólalt.

Kulman János azt indítványozza, hogy a söritalmérési adót 3 forintban állapítsák meg, mert az erre vonatkozó intézkedések kárhózatok; ez intézkedések nem is felelnek meg a pénzügyminiszter ígéreteinek. A javaslat lehetetlenné teszi, hogy az alsóbb osztályok számára sört gyártsanak. Ma sokkal előnyösebb a sörgyártás sorsa, mint a minő lesz e reform életbelépése után. Jól mondta Horánszky, hogy a javaslat legnagyobb részben a középosztályt sújtja, amely legnagyobb mennyiségben fogyasztja a sört. Módosítást nyújt be, a melyben kéri, hogy 3 frtban állapítsák meg a söritalmérési adót. (Helyeslés balfelől.)

Kun Miklós a községeknek adóosztályokba való sorolása ügyében szólal föl. A pénzügyminiszter felszólalásából arról értesült, hogy van titkos dijszabás. Módosítványt nyújt be, mely szerint az első szakaszban mondasék ki, hogy a megállapított árszabást községek „kivételek nélkül“ alkalmazzák. Együttal határozati javaslatot is nyújt be, hogy a pénzügyminisztert Uj-Szőny község italmérési ügyének megvizsgálására utasítsák. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Szederkényi Nándor azt indítványozza, hogy nyílt községekben az egyesített adót egy forinttal szállítsák le.

Holló Lajos azt a módosítást nyújtja be, hogy az 1. §-ban „bor-, illetve italadó“ helyett „bor-, illetve fogyasztásiadó“ tétessék.

Hegedűs Sándor Kulman módosítását olyannak találja, amely túl megy azon is, amit Kulman céloz és azért sem fogadhatja el a módosítást. Kun Miklós téved a titkos tarifákra vonatkozólag. Az osztályba sorozás tör-

vény szerint történik s ez a miniszter joga. Holló módosítása ellen csak abból a szempontból szólal föl, mert a horvátországi törvénnyel szemben akkor eltérés lesz. (Helyeslés jobbfelől.)

Wekerle Sándor pénzügyminiszter Kulman módosításának indoklását nem akceptálja, mert Kulmant rémképek üldözik. Eszében sincs a miniszternek a fogyasztási adó leszállításáért a termelési adóban keresni...

Rodza'y János: Frázis!

Wekerle Sándor: Frázis annak, aki nem érti! Nem beszélhetek pénzügyi szakzerű dologról, kalendárium-stílusban. (Nagy derűtség.) Nem fogadhatja el a módosítást. Szederkényi nem kevesebbet kíván, mintegy 2 millió 400 ezer forint jövedelemtől mondjunk le. Döntse el a ház, hogy jelenlegi helyzetünkben lemondhatunk erről. Kun Miklóst megnyugtatta a tarifát illetőleg, Uj-Szőnyre vonatkozólag pedig kijelenti, hogy ha borcsempészés nem fog történni s erre nézve garanciát kap, kész ezt a kérvényt más körzetbe osztani. Holló módosítását sem fogadja. (Helyeslés jobbfelől.)

Kulman János félremagyarázott szavait igazítja helyre.

A ház a szakaszt változatlanul elfogadta s a többivel együtt Szederkényi módosítását is elvetette.

A 2. §-nál

Kun Miklós e szakaszból kihagyni kéri a „zárt városok“ kifejezését, hogy úgy az első, mint a második bekezdés egyszerűen a mesterséges borra vonatkozzék.

Szederkényi Nándor és Horánszky Nándor hozzájárulnak e módosításhoz.

Wekerle Sándor pénzügyminiszter jelenti, hogy a törvény szövege sem hagy fenn semmi kétséget a műborra nézve. Am, ha aggodalmak vannak, kész változtatni, de nem abban a szövegezésben mint azt Kun Miklós kívánja, lehetetlen, mert az a szövegezés nem csak a mesterséges bor megadóztatását, de annak készítése ellenőrzését kéri. A címet Kun javaslata szerint elfogadja. A továbbiakra nézve ajánlja azt a módosítást, amely szerint a mesterséges bor úgy a zárt, mint a nyílt városokban adó alá esik. (Általános helyeslés.)

Kun Miklós hozzájárul Wekerle módosításához.

A 2. §. Wekerle miniszter módosításával fogadta el.

A 3. §-nál.

Bolgár Ferencz azt kéri, hogy legalább a szőlőgazdák magán fogyasztását ne adózzák meg. Ha ezt nem fogadják el, kéri a kedvezményt kiterjeszteni a termésüket kis mértékben s az év bizonyos részében elárúsító szőlőgazdákra is.

Kálmán János a magánfogyasztásra előhozott sörre az eddigi adót kéri fentartatni.

Wekerle Sándor pénzügyminiszter sajnálattal jelenti ki, hogy a beterjesztett két módosítást nem fogadja el. Ezekkel is kisebb kiméréseknek sokkal nagyobb kedvezményt nyújtanók, mint maguk a módosítások tervezik. Különben is a kistermelők ma már sokkal drágábban értékesíthetik borukat mint eddig. Hasonlóképp van Kálmán módosításával. (Helyeslés jobbfelől.)

A ház a szakaszt eredeti szövegében fogadta el.

A 4. §-nál.

Holló Lajos indítványozza, hogy az adóügy megbirálását ne a pénzügyminiszter, hanem a közigazgatási bizottságra bizzák.

Hegedűs és Wekerle felszólalása után a ház a szakaszt változatlanul fogadja el.

*

Budapest, július 4. (Saját tud. táv.) A képviselő ház ülésének további folyamáról tudósítók a következőket süröngyzi:

Linder György a nyolcadik után új szakaszt nyújtott be, mely elfogadtatott. Négy holnapra maradt, a többi elfogták a kormány javaslata szerint.

Táviratok.

Sándor király találkozása atyjával.

Belgrád, július 4. (Saját tud. táv.) Sándor király július 9-én Emsbe utazik, hol

atyjával Milán exkirálylyal is találkozni fog. Natáliával ez évben nem lesz találkozás.

Öngyilkosság.

Berlin, július 4. (Saj. tud. táv.) Párisból jelentik: Löwy Gyula gyémántkereskedő agyonlőtte magát. Hátrahagyott adósságai négy millió frankra rugnak.

Határozás kolera miatt.

Köln, július 4. (Saját tud. táv.) Pétervárról jelentik: Kimondhatatlan piszkos hever Baku utcáin. Hordágy, betegszállító kocsi nincs sehol. Kórházakban temetetlen feküsznek feloszlásnak indult hullák. Pétervárott híre jár, hogy Németország, Ausztria-Magyarország és Románia teljesen el fogják zárni határaikat Oroszország elől, mert az orosz egészségügyi óvintézkedések megbízhatatlanok.

Közigazgatás.

Aradi pénzügyi forgalmi kimutatásai.

Az aradi ipar- és népbank forgalmi kimutatása 1892. évi június hóra.

Takarékpénztári betételek:

Betét-maradvány múlt hó végéről	frt 1.489.824.24
Folyó hóbani betét	190.189.90
Összesen	frt 1.659.994.15
Visszafizetett betét folyó hóban	139.258.72
Betét-maradvány folyó hó végével	frt 1.520.737.42

Váltó-tárca:

Álladék múlt hó végével	frt 730.089.81
Leszámtoltatott folyó hóban	294.693.59
Összesen	frt 1.024.783.40
Beváltatott és forgatott	310.885.88
Marad tárcza-álladék f. hó végével	frt 713.897.54

Aradi hitel-egylet:

Álladék múlt hó végével	frt 233.095.76
Folyó hóban adott kölcsönök	4.025.—
Összesen	frt 237.120.76
Törlesztett folyó hóban	2448.—
Álladék folyó hó végével	frt 234.672.76

Előlegek kéziadlogra:

Álladék múlt hó végével	frt 448.184.78
Folyó hóban új előleg adatott	68.378.53
Összesen	frt 514.563.31
Ebből visszafizetett folyó hóban	46.346.64
Álladék folyó hó végével	frt 468.216.67

Jelzálog-kölcsönök:

Álladék múlt hó végével	frt 203.033.25
Új előleg folyó hóban	5250.—
Összesen	frt 208.283.25
Visszafizetett folyó hóban	3300.—
Álladék folyó hó végével	frt 204.983.25

Pénztár:

Maradvány múlt hó végével	frt 18.618.14
Bevétel folyó hóban	1.027.954.54
Bevétel összesen	frt 1.046.572.68
Kiadás folyó hóban	1.093.462.03
Pénztármaradvány folyó hó végével	frt 43.110.65

Arad, 1892. július 1-én.

Az igazgatóság.

A vetések Arad- és Csanádmegyében. A földművelésügyi minisztériumhoz az országos gazdasági tudósítók részéről beadott hivatalos jelentések szerint Arad- és Csanádmegyékben a vetések állása június 29-éig a következő volt: Aradmegyében: Bevetett terület 177,463 katasztrális hold, közepén felüli termés 2417, közepén aluli 60,375. Rozs: Bevetett terület 32,638 kat. hold, közepén felüli 1920, közép 15,757, közepén aluli 14,961. Arpa: Bevetett terület 30,650, közepén felüli 6800, közép 18,474, közepén aluli 5376. Zab: Bevetett terület 22,874, közép 17,047, közepén aluli 5827. Csanádmegyében bevetett buzaterület 102,580 kat. hold, középtermés 91,694, közepén aluli 10,886. Rozs: Bevetett terület 9803, középtermés 9303, közepén aluli 500. Arpa: Bevetett terület 7798, közepén felüli termés 233, közép 7565. Zab: Bevetett terület 25,923 katasztrális hold, közép termés 20,840, közepén aluli 5088.

Állatbetegség Arad városában. A földművelésügyi minisztériumhoz felküldött jelentések

szerint fellépett a múlt hó második felében a lépfene egy, a veszettség 3, és a takonykór 3 esetben. Az óvintézkedések megtétettek.

Nagy csapás érte az Alföldet — írja a Maros — s benne megyénk gazdaközönségét, bennünket e hét első felében kedden és szerdán — megszorult a búzánk. A magyar alföldi gazda rég nem nézett oly vérmes reményekkel az aratás elé, mint most. Arasznyi hosszú dussalásokkal voltak borítva mezeink; a vetés kisholdankint 8—10 métermázsza búzával kecsegtetett; de a keddi és szerdai forráság miatt megszorultak a gazdag kalászosok s ezzel a páratlan kitünőnek ígérkezett termés csak középszerűre szállott alá s 4—5 mázsát aratunk ott, ahol kétannyt vártunk. Az egész makói határ megsínli azokat a forró napokat; a gyönyörű búzakarász összezsugorodott s mint torzonborz bajusz meredeznek szét a megsatnyult búzafej szemtakaró burkának nyujtványai. — Mint szomorúan értesítenek, megyeszerte tönkre ment a termés; Kis-Zombor határában pedig, hol csudatermesre volt kilátás, csak polyvát fognak aratni. Nagy Isten csapása ez rajtunk! A csapást országossá tenni meglehetősen tulzás, miután általánosan mindenünnen közép termésről szólnak a jelentések.

Állategészség Aradban. Aradmegye következő községeiben lépett fel ragadós állatbetegség Berzován 1 esetben lépfene, Boros-Jenőn 3 esetben lépfene, egy esetben veszettség, egy esetben rüh, Buttyinban 18 esetben rüh, Govozsián 1 takonykór, Gyorokon 1 veszettség, Glogovácson 1 lépfene, Józshelyen 1 veszettség, Kapruczán 1 lépfene, Kladován 1 lép, Maisán 3 rüh, M-Pécskán 1 takonykór, N-Varjason 1 veszettség, Odvoson 3 rüh, Radnán 2 lépfene, Sikulán 1 veszettség, Silingyán 1 veszettség, Solym-Bucáva 2 lépfene, Szakácson 3 rüh, Szemlakon 3 rüh, Szinténz 41 rüh, Tauczon 1 takonykór, Tótvaradon 1 veszettség, Tövisgyházán 1 veszettség, Uj-Fazekas-Varsádon 1 veszettség.

Szeszüzet.

Július 4.

Mai jegyzéseink: Készárú nagyban nyers szesz 54.50, kicsinyben 55.— hordó nélkül, per 100 liter % beleértve 35 frt fogyasztási adót.

Budapesti gabnatőzsde.

Az „Aradi Közlöny” távirati tudósításai.

Budapest, jul. 4. d. u. 5 óra.

Gabona	Faj	Irányzat	100 kg gramm
Búza	bánsági	lanyha	8.25 — 8.90
	tiszavidéki	„	8.25 — 8.90
	pestvidéki	„	8.20 — 8.85
	fehértamási	„	8.25 — 8.90
	bácskai	„	8.25 — 8.90
Rozs	—	lanyha	7.75 — 8.05
	—	szilárd	5.40 — 5.75
Árpa	takarmány	lanyha	5.30 — 5.50
	égetni való	„	—
Zab	bánsági	lanyha	4.75 — 4.80
	másnémet	„	4.70 — 4.75
Kaposzta-repcze	—	lanyha	—
	—	szilárd	5.15 — 5.40
Búza	tavaszi	szilárd	—
	június 1892	„	8.09 — 8.11
Tengeri	máj-jun. 1892	szilárd	4.76 — 4.78
	szept.-okt. 1891	„	4.83 — 4.90
Zab	Bpest sz. tavasz	szilárd	—
	„ „ őszre	„	5.38 — 5.40
Kaposzta-repcze	aug.-szept. 1891	szilárd	11.40 — 11.45

Hivatalos árfolyamok a budapesti áru- és értéktőzsdén

Budapest, 1892. július 4.

Magyar aranyáraderék 6%	—
Magyar aranyáraderék 4%	110.30
Magyar papíráraderék 6%	100.40
Magyar vasúti kölcsön	120.50
Magyar keleti vasúti államkötvény I. kibocsájtás	—
Magyar keleti vasúti államkötvény II. kibocsájtás	—
Magyar keleti vasúti államkötvény III. kibocsájtás	114.—
Magyar földtehermentesítési kötvény	—
Magyar földtehermentesítési kötvény záradékkal	—
Temes-bánati földtehermentesítési kötvény	—
Temes-bánati földtehermentesítési kötv. záradékkal	—
Erdélyi földtehermentesítési kötvény	—

Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	—
Magyar szőlődezmaváltási kötvény	—
Magyar nyereségsorsjegy-kölcsön	142.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	135.75
Osztrák járadék papírban	95.25

Légtűneti észleletek Aradon.

Hó és nap	Légnyomás milliméterekben		Hőmérséklet C°	
	legmagasb	legalacsonyabb	legmagasb	legalacsonyabb
Június 25	764.0	760.8	27.9	16.0
„ 26	62.2	60.0	23.5	15.0
„ 27	64.7	62.1	26.0	11.9
„ 28	67.0	66.2	27.4	15.5
„ 29	66.8	63.1	29.8	17.2
„ 30	62.1	59.1	31.0	18.4
Július 1	64.9	63.3	21.0	13.0

Hó és nap	Szél		Felhőzet	Csap. mm.	Észrevétel
	iránya	erőssége			
Június 25	EK.	5	borult	10.	este zivatar
„ 26	EN.	5	félborult	—	—
„ 27	EN.	5	félborult	—	—
„ 28	K.	4	d-rült	—	—
„ 29	K.	2	derült	—	—
„ 30	N.	6	félborult	—	—
Július 1	EN.	6	borult	1.1	hajnalban esett

Pozegay Lajos dr.

Idegenek névsora Aradon.

Július 4-én:

Fehér Kereszt szálloda: Ferenczy István magy. kir. államfőgymnasiunai tanár, Nagy-Szeben. Dr. Floreszku és neje ügyvéd, Lugos. Konoply Kálmán földbirtokos, Odvos. Dr. Wancsó Gyula ügyvéd, Budapest. Nunkovits Ferencz birtokos, Mezőhegyes. Székely István tanár, N-Szeben. Vass szálloda: Czárán Gyula birtokos, Seprős. Schmidt Gyula miniszteri tanácsos, Budapest.

Nádor szálloda: Pál Gábor tanár, Magyarát. Szőlősi Lajos tisztartó, Billéi pusztá. Ferits Ferencz igazgató, Billéi pusztá. Benkő József magánzó, H.-M.-Vásárhely. Stepankó Albert tanár, Várallya. Tempa Ignác ügyvéd, Kolozsvár. Rohantz Lajos hivatalnok, Temesvár. Bráznay Lajos kőfaragó, Budapest.

Három Király szálloda: Fejér Domonkos pénzügyi biztos, Kertics, Brúder Károly kereskedő, Budapest. Dr. Groza Konstantin orvos neje, Gurahonez. Fux N. kereskedő, Nagyvárad. Schauer N.-né gyógyszerész neje, Gurahonez.

Arany Kulcs szálloda: Junaszko Sándor timár, Oroszáza. Pfeifer Ignác kereskedő, Capriora. Magyarórsi Sándor timármester Gyula. Horniser Ferencz pincesz, Arad. Branda János egyetemi hallgató, Kolozsvár. Komény József kereskedő, Székudvar. Babits Sándor kir. törvényszéki tisztviselő, Szegvár. Öv. Abrahámné órás neje, Mezőhegyes. Herbay Czeccil postakezelő, Soborsin.

Vörös Ökör szálloda: Schwarcz Simon regalebérő, R-Szt-Péter. Sréder Ferencz fakeskeredő, Varjas. Cse-res János kintornás, Boldog-Keresztur. Máté Mihály kintornás, Héjasfalu.

Vasuti szálloda: Heim János állami állatorvos, Mezőhegyes. Heinze A. Rezső es. és kir. hadapród, Mezőhegyes. Görög Miklós kir. telekkönyvezető, Csákova.

Citronyi szálloda: Gráner Dávid kereskedő, Temesvár. Ürményi Pál földbirtokos, Petris, Becker János tanító, Szerb-Csanád. Sinberger Sándor kereskedő, Temesvár. Fodor Dezső telekkönyvezető, Kubin. Sefcsik József kereskedelmi tanuló, Kassa. Gál Lajos gyógyszerész, H.-M.-Vásárhely. Márton Mórné, N.-Enyed.

Felelős szerkesztő: Váasárhelyi Béla.

N y i l t t é r . *

Ma kedden, 1892. július hó 5-én

Deák Ferencz-utca 26. sz. a.

ifj. Schor Béla

a „vademberhez” címzett vendéglőjében

a 33-ik gyalogezred zenekara HULKA EDE karmester ur személyes vezetéke alatt

vonó hangversenynyel

egybekötött

fényes kert-ünnepélyt

rendez, válogatott műsorral.

Kitűnő magyar konyha, jó hírnévben lévő saját termésű, hamisítatlan tiszta borokról jutányos árak számítása mellett gondoskodva van.

Kérve a nagyérdemű közönség szíves partfogását, minthogy mindenről teljesen gondoskodva van, szíves számos látogatásért esedez

ifj. Schor Béla,

vendéglős.

Kezdeté esti 9 órakor.

Belépti-díj 10 kr.

* E rovat alatt közlésekért nem vállal felelősséget a szerk.

M. kir. államvasutak üzletvezetősége Aradon.

13932 | III. sz.

490 1—3

Hirdetmény.

A n. é. közönség tudomására hozzuk, hogy a f. é. május hó 1-én életbe lépett nyári menetrend alkalmából kiadott általános menetrendhirdetmény II. részében a mezőtúr-szarvasi vonalra vonatkozólag közzétett 7411. és 7414. számú vegyesvonal közlekedését f. évi július hó 1-től kezdve alábbi menetrendben a 7401. és 7402. személyvonatokat helyezzük forgalomba, mely vonatok Mezőtúron az arad-budapesti fővonalon közlekedő gyorsvonatokhoz csatlakoznak.

Mezőtúr felé	7401 szem. v. I. II. III. oszt.	Szarvas felé	7402 szem. v. I. II. III. oszt.
Szarvas ind. d. e.	9:34	Mezőtúr indul d. u.	5:10
P.-Bánréve (mh.) „	9:55	P.-Bánréve (mh.) „	5:36
Mezőtúr érkezik „	10:20	Szarvas érkezik „	5:56

Jegyzet: Az indulási és érkezési idő a közép-európai (zóna) idő szerint van kitüntetve.
Arad, 1892. június hóban.

Az üzletvezetőség.**Pályázati hirdetmény.**

Csanádregeybeli Magyar-Bánhegyes községben megüresedett s évi 300 forint — havi utólagos részletekben kifizetendő — díjazással javalmazott **községi írnoki állásra** ezennel pályázat hirdettetik.

Ez állást elnyerni óhajtó s a jegyzői teendők minden ágazatában jártas, 20—26 éves nőtlen egyének bélyegtelen pályázati megkeresései alkalmaztatásukról szóló bizonyítványaikkal felszerelten **folyó évi július hó 20-ig** aláírottához adandók be.

Személyes megjelenés a pályázó előnyére válhat.

Magyarbánhegyes, 1892. június 30.

Pataki Aurél,
jegyző.

504 3—3

13123 | 892. sz.

Aradvármegye alispánjától.

Árlejtési hirdetmény.

A borosjenői köröshid helyreállítási munkálatainak vállalat útján leendő biztosítása végett **folyó évi július hó 9-én délelőtt 11 órakor** Aradvármegye alispáni irodájában zárt ajánlatok elfogadása mellett nyilvános szóbeli versenytárgyalás fog tartatni.

A költségvetés szerint megállapított kikialtási ár 12039 forint 54 kr.

Miről vállalkozni szándékozik azzal hivatnak meg, hogy a kikialtási ár 5%-át bányapénzül akár készpénzben, akár óvadékképes értékpapirokban az árlejtés megkezdése előtt letenni, vagy az írásbeli zárt ajánlatokhoz csatolva a tárgyalás megkezdése előtt a megye alispánjához benyújtani tartoznak, az írásbeli ajánlatban továbbá ki-
teendő, hogy a terv-, költségvetés és feltételeket ismeri s azoknak magát feltétlenül aláveti.

Elkésetten beérkezett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A vonatkozó terv, előmérték, költségvetés s feltételek az árlejtés napjáig az aradi m. kir. államépítészeti hivatalnál megtekinthetők.

Aradon, 1892. évi július hó 2-án.

Szathmáry Gyula,
alispán.

508 1—3

1231 | 892.

Kovaszincz község előljáróitól.

HIRDETMEY.

Mely szerint ezennel közhirrre tétetik, hogy Kovaszincz község közlegelőjén lévő téglák és cserép égető hely 1893—1898. évekre — bezárólag — az az: hat évre árverés útján leendő bérbeadására **folyó évi július hó 20-ik napjának d. e. 9 órája** tüzetik ki határidőül Kovaszincz községének, miről a bérbevenni szándékozó téglák és cserépégetők értesítetnek azzal, hogy a bérbeadási árverési feltételek Kovaszincz község előljáróinál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Kovaszincz, 1892. évi június hó 30-án.

Árgyelán Gábor,
h. jegyző.

Paulisan Petru,
bíró.

506 2—3

M. kir. államvasutak budapest-dunabai-parti üzletvezetősége.

28626 | 92. sz.

465 3—3

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak budapest-dunabai-parti és szegedi üzletvezetősége alá tartozó vonalak részére szükségelt 58000 darab I-ső és 3000 darab II-odrangú közbesű tölgytalpfa szállítására, mely mennyiség fele részben ez évi szeptember, fele részben pedig folyó évi október hó végéig szállítandó, nyilvános pályázat hirdettetik.

A részletes pályázati feltételek szerint szerkesztendő ajánlatok legkésőbbben 1892. évi július hó 26-án déli 12 óráig az üzletvezetőség általános osztályának vezetőjénél (Teréz-körút 62. szám I. emelet 5. ajtó) nyújtandók be, a bányapénz pedig 1892. évi július hó 25-én déli 12 óráig az üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál (Teréz-körút 62. sz. földszint) letendő.

A részletes pályázati és szállítási feltételek az üzletvezetőségűl betekintheők. A részletes pályázati feltételek a budapest-dunabai-parti üzletvezetőségtől díjmentesen, a szállítási feltételek készpénz lefizetése mellett a budapesti nyomtatványtártól megszerezhetők lévén, feltételeztetik, hogy az ajánlattevő ezek tartalmáról teljes ismerettel bír.

Aradon, 1892. június 21-én.

Az üzletvezetőség.

M. k. államvasutak Bpest-déli-üzletvezetőség.

15207 | 92. I.

467 3—3

Pályázati hirdetmény.

(Tölgytalpfa szállítása iránt.)

A m. kir. államvasutak budapest-déli üzletvezetősége vonalain f. évben még 5600 drb első és 5200 drb másodrangú tölgytalpfa szükségeltetik, melynek szállítására ezennel nyilvános pályázat hirdettetik.

1. Ezen talpfa szállítása a 129381 | 91. sz. a. általános és 21987 | 92. sz. különleges szállítási feltételek alapján eszközözendő, mely feltételek az alulírott üzletvezetőség I. osztályánál megtekinthetők, vagy a vételár (25 illetve 15 kr.) fizetése vagy beküldése mellett a magy. kir. államvasutak nyomtatványtáránál megszerezhetők.

2. A talpfa fele részben f. évi szeptember, fele részben pedig f. évi október hó végéig szállítandók.

3. Mindegyik ajánlóról feltételeztetik, hogy az említett pályázati és szállítási feltételeket jól ismeri s azokat elfogadja.

4. A kiírt mennyiség szállítására vonatkozó ajánlat f. évi július hó 26-ának déli 12 órájáig az alulírott üzletvezetőség I. osztályához nyújtandók be, az óvadék pedig f. évi július hó 25-éig teendő le a gyűjtő pénztáránál.

5. A részletes pályázati és szállítási feltételek az alulírott üzletvezetőségűl megtekinthetők, illetve díjmentesen megszerezhetők.

Budapest, 1892. június havában.

Az üzletvezetőség.

Arad sz. kir. város központi választmányától.

15 | 1892. kp. v. sz.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város központi választmánya részéről ezennel közhirrre tétetik, hogy az Arad városi választó kerületben az országgyűlési képviselő választóknak a folyó évben kiigazított és jövő 1893. évben érvényes bíró ideiglenes névjegyzéke 1892. évi július 5-től—25-ig bezárólag a városház tanácstermében közszemlére tétetik.

Az ideiglenes névjegyzék ellen az 1874. XXXIII. t.-cz. 44 és 45 §-aiban előírt módon írásban benyújtandó felszólalások f. évi július 5—15-ig, az ezekre szintén írásban teendő észrevételek pedig f. évi július 16-ától 25-ig Arad szab. kir. város polgármesteri hivatalánál fogadtatnak el.

Arad szab. kir. város központi választmányának 1892. június 15-én tartott üléséből.

Salacz Gyula
polgármester

központi választmányi elnök.

Nyomatott az „Aradi nyomdatársaság” könyvnyomdájában

M.-Pécska község előljáróitól.

2091 | 892.

487 3—3

Árverési hirdetmény.

M.-Pécska község tulajdonát képező teljesen jó karba helyezett, 10 vendégszobát, 1 diszes táncztermet, 8 lakásul és vendéglői helyiséggel használható szobát, 2 konyhát tartalmazó s egyéb mellékhelyiségekkel bőven ellátott emeletes vendéglő 1893. évi január hó 1-től 1898. évi december hó 31-ig terjedő 6 évre **folyó évi augusztus hó 15-én délelőtt 9 órakor** M.-Pécska községének nyilvános szóbeli árverésen haszonbérbe adatni fog. Kikialtási ár egy évre 1500 frt o. é.

Bányapénz gyanánt a kikialtási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható államkötvényekben az árverés megkezdése előtt letendő, a többi feltételek pedig az árverés napjáig a községnek tekinthetők meg.

M.-Pécskán, 1892. június 28-án.

Povázsay Soma, **Hajas Máttyás,**
jegyző. bíró.

9918 | 892.

488 3—3

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. földmívelésügyi miniszteriumnak 22893 | 892. sz. a. kelt intévényje szerint a hazai piacokon forgalomba kerülő nyers állati bőrök a lenyuzások alkalmával tisztán kezelési ügytelenség, járatlanság vagy vigyázatlanság következtében szenvedett sérülések miatt jelentékenyen kisebb értéket képviselnek s sokkal csekélyebb keresletnek is örvendenek, mint a hibáktól és sérülésektől menten lefejtett és teljes épségben forgalomba kerülő bőrök.

Miről az érdekeltek azon figyelmeztetéssel értesítetnek, hogy saját jól felfogott érdekükben cselekednek, ha az állatok bőrének lefejtése körül kellő gondossággal fognak eljárni.

Aradon, 1892. évi június hó 11-én.

A városi tanács.

M. kir. államvasutak Budapest déli üzletvezetősége.

13724. szám.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak Bród állomásán 1892 évi december hó 1-től megüresedő vendéglői üzletnek ugyanazon naptól számított három évi időtartamra azaz 1895 évi december hó 1-ig terjedő bérlete iránt ezennel pályázat hirdettetik, mely nyilvános tárgyaláson felbontandó ajánlatok útján döntenek el.

Minden ajánlatnak 50 kros bélyeggel ellátva és okmányokkal felszerelve kell lennie: a borítékra pedig a következő felirat irandó: „Ajánlat a m. kir. államvasutak Bród állomásán levő vendéglő üzletre 13724 számhoz.”

Az ajánlatok borítékba zárva és lepecsételve 1892 évi július 28-án déli 12 óráig a m. kir. államvasutak budapest déli üzletvezetősége titkári hivatalához címezve posta útján téríti vény mellett nyújtandók be, bányapénz fejében pedig 300 szóval háromszáz o. é. forint készpénzben, vagy állami letételekre alkalmas értékpapirokban a nevezett üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál Budapesten 1892 évi július hó 27-én déli 11 óráig teendő vagy posta útján is beküldhető.

Az értékpapírok a budapesti vagy bécsi tözsdén legutóbb jegyzett 14 napnál nem régebbi utolsó s a névérték meg nem haladó napi árfolyam szerinti értékben számítatnak.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek a nevezett üzletvezetőség III. forgalmi és kereskedelmi osztályában (külső kerepesi ut II. ház II. emelet 25 ajtó szám) a hivatalos órák tartama alatt megtekinthetők; miért is az ajánlattevőről feltételeztetik, hogy a feltételeket ismeri s azokat magára nézve egész terjedelmükben kötelezőknek elfogadja.

A feltételektől eltérő, vagy a kitűzött határidőn túl beérkezett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A m. kir. államvasutak budapest-déli üzletvezetősége fenttartja magának azon jogot, hogy az ajánlattevők közül, tekintet nélkül az ajánlat bérösszegre, szabadon választgasson.

Budapesten, 1892. június hó.

Az üzletvezetőség.